

پروژه همکاری در احیای دریاچه ارومیه با مشارکت جوامع محلی در استقرار کشاورزی پایدار و حفاظت از تنوع زیستی

گزارش تفصیلی چهارم

محل اجرا : شهرستان ارومیه ، روستاهای چیچکلوی منصور (ادامه فاز ۲) و
گزلق (ادامه فاز ۱)

شرکت مجری : شرکت شکوفاگران نوگسترارومیه

تاریخ ارسال گزارش : ۱۳۹۶/۰۷/۲۰

سال زراعی ۹۶ - ۹۵

مشخصات شناسنامه

عنوان پروژه : " همکاری در احیای دریاچه ارومیه با مشارکت جوامع محلی در استقرار کشاورزی پایدار و حفاظت از تنوع زیستی "

نام شرکت مجری : شکوفاگران نوگستر ارومیه

نام مسئول شرکت مجری : رقیه میرزاپور ، شبنم موسوی

نام مسئول پروژه : رقیه میرزاپور ، شبنم موسوی

نشانی پستی شرکت : آذربایجان غربی - ارومیه - خیابان آزادگان کوی ۲۰ نبش کوچه ۳ پلاک ۷

نشانی الکترونیکی شرکت : shokofagaran@yahoo.com

اسامی کارشناسان فعال در پروژه :

ردیف	نام	نام خانوادگی	سمت
۱	رقیه	میرزاپور	کارشناس زراعت - تسهیلگر
۲	شبنم	موسوی	کارشناس زراعت
۳	رضا	مکرم ایگدیر	کارشناس باغبانی - مستند ساز
۴	سحر	معصومی	کارشناس باغبانی
۵	امین	مختاری	کارشناس گیاهپزشکی
۶	جواد	سرابی	کارشناس ارشد آبیاری

مدت پروژه : ۱۳۹۵/۰۵/۲۵ لغایت ۱۳۹۶/۰۷/۳۰

محل جغرافیایی پروژه: استان آذربایجان غربی ، شهرستان ارومیه ، روستاهای چیچکلوی منصور و گزنق

تدوین گزارش : شبنم موسوی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۴
خلاصه	۵

فصل دوم

تشریح فرایند اجرای پروژه در روستاهای ادامه فازهای ۱ و ۲ (روستاهای چیچکلوئی منصور و گزنق)

- ۱- تسهیلگری و ارائه مشاوره فنی به جامعه محلی در استقرار کشاورزی پایدار ۶
- ۱-۱ برگزاری کارگاه های ارزیابی و اثربخشی " پروژه استقرار کشاورزی پایدار در احیای دریاچه ارومیه" ۶
- ۱-۲ برگزاری کارگاه تدوین برنامه اقدام مشارکتی در حل مسائل و چالش ها براساس خروجی بند ۱-۱ ۸
- ۱-۳ تدوین و برگزاری کارگاه های آموزشی و پیگیری حل چالش ها براساس خروجی بند ۱-۲ ۸
- ۱-۳-۱ کارگاههای آموزشی برگزار شده در روستای چیچکلوئی منصور..... ۹
- ۱-۳-۲ کارگاههای آموزشی برگزار شده در روستای گزنق ۱۰
- ۱-۴ برگزاری نمایشگاه تکنولوژی و انتقال تجربیات کشاورزی پایدار با مشارکت کشاورزان مرجع ۱۲
- ۱-۵ حضور کارشناسان شرکت درمزارع کلیه کشاورزان مرجع فاز ۱ و ۲ و غیر مرجع ۱۳
- ۱-۵-۱ لیست کشاورزان مرجع پاییزه روستای چیچکلو و بازدید از آنها ۱۳
- ۱-۵-۲ لیست کشاورزان مرجع پاییزه روستای گزنق و بازدید از آنها ۱۵
- ۲- اطلاع رسانی و گسترش روش های مورد استفاده به کلیه کشاورزان روستا ۱۷
- ۲-۱ ارائه مشاوره فنی به دیگر کشاورزان غیرمرجع روستا در بکارگیری تکنولوژی های کشاورزی پایدار ۱۷
- ۲-۲ تهیه و نصب تابلو پروژه در ورودی روستا ۱۷
- تشریح و توصیف بازدیدهای میدانی (نماینده دفتر طرح تالاب، کارشناسان ترویج شهرستان و استان، گروه پایش و ...) ۱۷
- موانع،مسائل و چالش ها ۱۸
- درس آموخته ها ۱۹
- پیشنهادها ۲۰
- مشخصات مالی ۲۱

مقدمه

پروژه مذکور با هدف اصلی کمک به احیاء و حفظ دریاچه ارومیه با ارتقای شاخص بهره‌وری اقتصادی آب کشاورزی با استقرار کشاورزی پایدار و مدیریت کمی و کیفی آب و کاهش فرسایش خاک و تبخیر با مشارکت جوامع محلی به صورت آگاهانه در جهت حفاظت منابع آبی و خاکی، با پیاده کردن شرح خدمات که عبارتند از ورود به جامعه محلی و برنامه ریزی مشارکتی با رویکرد مشارکتی روستایی و استقرار تاکتیکهای فنی مزرعه‌ای و مدیریت آب و خاک و محصول بر اساس برنامه ریزیهای مشارکتی تصویب و با مستند سازی تمام عیار و با اجرای کشاورزی پایدار در جهت بکار بردن حداقل نهاده‌ها و عوامل شیمیایی و صرفه جویی در مصرف آب بتوانیم عملکرد مطلوبی را بدست آوریم به نحویکه کمترین تاثیر سوء بر محیط زیست وارد شود. اقدامات این شرکت جلب مشارکت آگاهانه جامعه محلی و تغییر در بینش و دانش بهره‌برداران در راستای تحقق اهداف پروژه و برداشتن گامی در سوی بهبود وضعیت دریاچه ارومیه با توجه به شرایط خشکسالی و کم آبی می باشد. روستاهای انتخاب شده برای این شرکت روستای چیچکلوی منصور ((ادامه فاز ۲)) و روستای گزنق ((ادامه فاز ۱)) در حوضه آبریز دریاچه می باشند. فاصله این روستاها تا دریاچه ۴ - ۲ کیلومتر است.

تیم کارشناسی شرکت همواره به آگاه سازی و مشاوره کشاورزان در زمینه اصلاح الگوی مصرف و افزایش راندمان آب، تغییر الگوی کشت، استفاده از شخم حفاظتی، استفاده از کودهای دامی، مدیریت تلفیقی آفات، مدیریت پسماندها و ضایعات کشاورزی و برگشت آن به مزرعه، اصلاح روش های آبیاری سنتی می پردازند.

خلاصه گزارش

اولین و اصلی ترین گام در استقرار کشاورزی پایدار جلب مشارکت و همیاری جامعه محلی است . بر این اساس در ابتدای کار تیم تسهیلگری بصورت منسجم در این روستا حضور یافته و با کشاورزان به شکل انفرادی و گروهی صحبت کرده تا بتوانند روند اعتمادسازی را تسهیل کنند چرا که رابطه تنگاتنگی بین ارتباط و اعتماد و تعامل وجود دارد . در ادامه پس از معرفی پروژه و بیان اهداف آن که شامل کاهش نهاده های شیمیایی و آب مصرفی و افزایش بهره وری است درباره نحوه همکاری شرکت با آنها توضیحاتی داده شد. در روستای چیچکلوی منصور با توانمندشدن کشاورزان در فاز دوم با توجه به فعالیت منسجم و عملیاتی کارشناسان با کشاورزان مرجع و همکاری آنها با این شرکت باعث شد که در ادامه فاز دوم مشارکت کشاورزان بیشتر شده و خودشان بدون اطلاع کارشناسان بذور گواهی شده تهیه کرده واز کشت مکانیزه استفاده کنند و برخی از آنان اقدام به خرید چپزل جهت خاکورزی حفاظتی و همچنین ضدعفونی بذور خودمصرفی و بذرمال کردن با کودهای بیولوژیکی کردند . مرحله بعدی تشکیل جلسات و کارگاه های ارزیابی و اثربخشی پروژه در هر دو روستا با استفاده از تکنیک های تسهیلگری و تدوین برنامه اقدام با همیاری و هم اندیشی کشاورزان و و برگزاری کارگاه های آموزشی و پیگیری حل چالش ها می باشد. تیم کارشناسی قبل از شروع کشت پاییزه و قبل از شروع کشت بهاره نمایشگاه هایی جهت تبادل تجارب موفق کشاورزان و با مشارکت کشاورزان مرجع برگزار کردند. همچنین در مراحل کشت و داشت محصولات در روستا حضور یافته و از مزارع و باغات کشاورزان مرجع و غیر مرجع بازدید کرده و مشاوره دادند.

جدول شماره ۲- شرح خدمات پروژه " همکاری در احیاء دریاچه ارومیه از طریق مشارکت جوامع محلی در استقرار کشاورزی پایدار " در روستاهای فاز اول و دوم پروژه سال زراعی ۹۵-۹۶

ردیف	عنوان
۱	تسهیلگری و ارائه مشاوره فنی به جامعه محلی در استقرار کشاورزی پایدار
۱-۱	برگزاری کارگاه های ارزیابی و اثربخشی " پروژه استقرار کشاورزی پایدار در احیای دریاچه ارومیه
۲-۱	برگزاری کارگاه تدوین برنامه اقدام مشارکتی در حل مسائل و چالش ها براساس خروجی بند ۱-۱
۳-۱	تدوین و برگزاری کارگاه های آموزشی و پیگیری حل چالش ها براساس خروجی بند ۲-۱
۴-۱	برگزاری نمایشگاه تکنولوژی و انتقال تجربیات کشاورزی پایدار با مشارکت کشاورزان مرجع
۵-۱	حضور کارشناسان شرکت در مزارع کلیه کشاورزان مرجع فاز ۱ و ۲ و غیر مرجع
۲	اطلاع رسانی و گسترش روش های مورد استفاده به کلیه کشاورزان روستا
۱-۲	تهیه و نصب تابلو پروژه در ورودی روستا
۲-۲	ارائه مشاوره فنی به دیگر کشاورزان غیرمرجع روستا در بکارگیری تکنولوژی های کشاورزی پایدار
۳	ارائه گزارش و مستند سازی

شرح پیشرفت کار

• ۱- تسهیلگری و ارائه مشاوره فنی به جامعه محلی در استقرار کشاورزی پایدار :

○ ورود به جامعه محلی روستای چیچکلوی منصور :

تیم تسهیلگری شرکت به دلیل اینکه در سال قبل در این روستا فعالیت داشته ، برای ورود به جامعه محلی مشکلی نداشته و در تاریخ ۹۵/۰۶/۱۰ برای توضیحاتی برای کشاورزان برای ادامه پروژه در این روستا به صورت میدانی وارد عمل شدند.

○ ورود به جامعه محلی روستای گزنق :

تیم تسهیلگری شرکت مورخ ۹۵/۰۶/۱۰ جهت آشنایی اولیه در روستا حضور یافتند پس از ورود به روستا و معرفی خودشان با کشاورزان صحبت کرده و با دقت به درد و دل های آنها گوش داده و در مورد کشاورزی پایدار و اهداف آن توضیحاتی داده و اطلاعاتی را گردآوری کردند.

• ۱-۱ برگزاری کارگاه های اول ارزیابی و اثربخشی " پروژه استقرار کشاورزی پایدار دراحیای دریاچه

ارومیه " با حضور کشاورزان مرجع و پیرامونی و بکارگیری تکنیک های تسهیلگری :

○ روستای گزنق :

اولین کارگاه ارزیابی و اثربخشی پروژه در روستای گزنق مورخ ۹۵/۰۶/۲۴ با حضور کارشناسان و تسهیلگران شرکت مجری و ۱۵ نفر از کشاورزان در محل مسجد روستای گزنق تشکیل شد ، در این کارگاه با استفاده از تکنیک دلفی کشاورزان را به چالش کشیده شده و در مورد مشکلات و انتظاراتشان بحث و گفتگو کرده و ثبت نمودند سپس با تکنیک ماتریس زوجی نظریاتشان الویت بندی گردید. همچنین در مورد کارهای انجام شده در سالهای قبل از کشاورزان نظرسنجی شد ، که نتیجه بر این بوده که شرکتهای قبلی از نظر تسهیلگری و عملیاتی موفقیت کمی داشته اند.

○ روستای چیچکلوی منصور :

اولین کارگاه ارزیابی و اثربخشی پروژه در روستای چیچکلوی منصور مورخ ۹۵/۰۶/۲۵ ساعت ۱۹/۳۰ با حضور کارشناسان و کشاورزان مرجع برگزارگردید ولی بعلت مصادف بودن با زمان برداشت محصولات بهاره تعداد معدودی از کشاورزان حضور یافتند. در این کارگاه تیم تسهیلگری با ارائه تکنیک تحلیل نهادی نظر کشاورزان را درمورد تعامل شرکت با آنها در فاز دوم پروژه بررسی کردند. طبق تحلیل انجام یافته کشاورزان با کارشناسان شرکت نسبت به افراد و ارگانهایی که با آنها در ارتباط مستقیم و غیر مستقیم هستند رابطه بیشتر و نزدیکتری برقرارنمودند. در ادامه ی فاز ۲ کشاورزان بدون اطلاع کارشناسان ، اقدام به تهیه بذور گواهی شده ، خرید چیزل و هماهنگی با دستگاه خطی کار برای کاشت گندم ، ضدعفونی بذور خود مصرفی و بذرمال با کودهای بیولوژیک کرده و جالب تر اینکه که خودشان مستندسازی می کردند. با توجه به مطالب اشاره شده نتیجه می گیریم که در ادامه ی این پروژه ی مشارکتی توانسته ایم از نقش خود به عنوان بیرونی ها کاسته و نقش کشاورزان را در کشاورزی پایدار پررنگ تر و فعال ترکنیم.

- ۱-۱ برگزاری کارگاه های دوم ارزیابی و اثربخشی " پروژه استقرار کشاورزی پایدار در احیای دریاچه ارومیه " با حضور کشاورزان مرجع و پیرامونی و بکارگیری تکنیک های تسهیلگری :

○ روستای چیچکلوی منصور :

دومین کارگاه ارزیابی و اثربخشی پروژه ی کشاورزی پایدار در مسجد روستای چیچکلوی منصور مورخ ۹۵/۱۱/۲۰ از ساعت ۱۷ با حضور مسئول مرکز خدمات کشاورزی نازلوچای ، کارشناسان شرکت و کشاورزان به تعداد ۵ نفر برگزار گردید. در این کارگاه ۶ سوال از کشاورزان مرجع به شرح ذیل پرسیده شد.

۱. ارزیابی تکنیک های انجام گرفته در سال قبل از نظر اجرایی
۲. دلیل اجرا نشدن تکنیک های اقدام مشترک ؟
۳. میزان رضایت مندی کشاورز از تکنیک اجرا شده ؟
۴. تصمیمشان درباره ادامه تکنیک ها چیست ؟
۵. چه مشکلی درمورد محصولات کشاورزی دارند ؟
۶. دیدگاه کشاورز در مورد اجرای تکنیک جدید در مزرعه چیست ؟

با توجه به راهنمای تدوین چارچوب منطقی پروژه (PDM) حداکثر موارد ذکر شده درمزارع کشاورزان مرجع اجرا شده است. عدم اجرا شدن برخی از تکنیک ها عبارتند از : تابعیت مضاعف کشاورزان از همدیگر ، فقر فرهنگی درباره تغییر عادات انجام یافته ، انتظار همیشگی کشاورزان به حمایت از سوی دولت و شرکتهای

در پاسخ به سوال سوم که کشاورزان خرسند بودند از اینکه تکنیک های جدیدی در مزارعشان اعمال شده که باعث افزایش میزان بهره وری و کاهش سم و کود مصرفی گشته است. با توجه به رضایت و اثربخشی پروژه در فاز دوم کشاورزان در ادامه فاز خودشان تکنیک های اجرایی سال قبل را انجام داده و مبلغ کشاورزان غیر مرجع شدند . من جمله این کارها کشت مکانیزه ، ضدغونی بذور ، استفاده از کودهای بیولوژیک بود. ازاهم مشکلات برق دار نبودن چاهها می باشد که نوار تیپ اجرا شده توسط این شرکت در مزرعه گوجه فرنگی پنجعلی ابراهیمی بعلت عدم تخصیص زمان کافی برای آبیاری توسط خود کشاورز و مشکل درحمل و نقل موتور آبی و خاموشی مکرر و ثابت نبودن فشارآب خروجی از موتور جواب دهی خوبی نداشته است که اصلی ترین معضل در بخش کشاورزی می باشد. کدو از محصولات غالب روستا بوده و با وجود انجام دادن تکنیک های اصلاحی به دلیل حساس بودن محصول عملکرد رضایت بخشی نداشته است . نظر کشاورزان در مورد تکنیک های صورت گرفته مثبت بود و مشکلشان یکپارچه نبودن اراضی کشاورزی و کوچک بودن زمین ها می باشد که باعث صرف انرژی و زمان می شود.

○ روستای گزنق :

دومین کارگاه ارزیابی و اثربخشی پروژه ی کشاورزی پایدار در منزل یکی از روستائیان گزنق مورخ ۹۵/۱۱/۲۳ از ساعت ۲۲/۳۰ لغایت ۲۴ با حضور کارشناسان شرکت و ۱۵ نفر از کشاورزان برگزار گردید.

کشاورزان با لحن کوبنده به سوالات مطرح شده چنین جواب دادند که اشرافیت و آگاهی کافی نسبت به این پروژه نداشته و آشنایی چندانی با شرکتهای قبلی ندارند. تکنیک ها و فنون اصلاحی خیلی کم رنگ در روستا اجرا شده و شرکتهای پیشین به تعهداتشان عمل نکرده و این امر موجب نارضایتی آنان گشته در نتیجه رغبتی برای همکاری در ادامه ی این پروژه ندارند. مشکل اصلی آنها کمبود شدید آب و شوری خاکها می باشد و همچنین طوفانهای شدید نمک و باد که معیشت روستائیان را به مخاطره انداخته و نیز کاهش درآمد در بخش کشاورزی موجب رو آوردن آنها به مشاغل دیگر و مهاجرت از روستا گشته است . از مشکلات دیگر کشاورزان خراب شده دریاچه آب بند روستا و ریختن خاک در این محل توسط مسئولان مربوطه باعث مسدود گشتن مسیر کانال و مشکل در برداشت حقآبه گردیده است .

● ۱-۲ برگزاری کارگاه تدوین برنامه اقدام مشارکتی در حل مسائل و چالشهای پروژه در فازهای اول و دوم براساس خروجی های بند ۱-۱ با مشارکت کشاورزان :

با توجه به خروجی های به دست آمده از کارگاه دوم ارزیابی و اثربخشی پروژه کارگاه دیگری در مسجد روستای چیچکلوی منصور مورخ ۹۵/۱۱/۲۰ با حضور ۲۰ نفر از کشاورزان و کارشناسان شرکت تشکیل شد که پس از بررسی چالشهای پروژه ، کشاورزان خواستار برگزاری کارگاههای آموزشی برای معرفی محصولات مقاوم به شوری ، کم آبی و سرما شدند. در روستای گزنق با توجه به خروجی های به دست آمده از کارگاه دوم ارزیابی کارگاه بعدی مورخ ۹۵/۱۱/۲۳ برگزار گردید و کشاورزان خواستار اطلاعات بیشتری در زمینه باغات انگور و مسائل مربوط به آن شدند.

● ۱-۳ تدوین و برگزاری کارگاه های آموزشی و پیگیری حل چالش ها براساس بند۱-۲:

کارگاه های آموزشی و پیگیری حل چالش ها همان طور که قبلا توضیح داده شد با هم اندیشی ۱۵ نفر از کشاورزان و کارشناسان تدوین و گردآوری گردید. کارشناسان شرکت در روستاهای چیچکلوی منصور و گزنق مورخ ۹۵/۱۱/۱۶ از ساعت ۱۰ لغایت ۱۴ حضور داشته و با کشاورزان درباره ی زمان برگزاری کارگاه ها هماهنگی های لازم را انجام دادند. کارگاه های آموزشی به شرح زیر می باشند.

○ ۳-۱-۱ کارگاههای آموزشی مشارکتی برگزار شده در روستای چیچکلوی منصور :

لیست کارگاههای آموزشی روستای چیچکلوی منصور

کارگاه آموزشی مباحث نوین تغذیه گیاهی
کارگاه آموزشی کاشت داشت و برداشت سورگوم
کارگاه آموزشی کشت زعفران
کارگاه آموزشی دامپروری پایدار و محیط زیست
کارگاه آموزشی اصول بهداشت شیر

کارگاه آموزشی مباحث نوین تغذیه گیاهی

اولین کارگاه آموزشی با موضوع "مباحث نوین تغذیه گیاهی" مورخ ۹۵/۱۲/۱۷ در مسجد روستا با حضور ۱۲ نفر از کشاورزان مرجع و غیر مرجع برگزار گردید. آقای حکیم زاده مربی کارگاه به منظور آگاهی بیشتر کشاورزان به ضرورت استفاده از ریزمغذی ها در تغذیه گیاهی بصورت کود مایع یا محلول پاشی با توجه به نتایج آزمون خاک اشاره کردند که این امر موجب کاهش نیاز به مصرف کودهای شیمیایی و همچنین جلوگیری از فرسایش خاک می گردد و نیز توضیحاتی درباره مصرف اصولی سموم شیمیایی که جزء اهداف پروژه میباشد ارائه شد.

کارگاه آموزشی کاشت داشت و برداشت سورگوم

دومین کارگاه آموزشی با موضوع "کاشت داشت و برداشت سورگوم" مورخ ۹۵/۱۲/۱۹ در مسجد روستا با حضور ۱۷ نفر از کشاورزان و با مربیگری آقای حکیم زاده برگزار گردید. با توجه به دامدار بودن روستاییان سورگوم پتانسیلی مناسب برای تامین علوفه دامها می باشد از این رو با کشاورزان درباره مزایای کشت این گیاه من الجمله نیاز به مصرف آب کم نسبت به ذرت ، عملکرد بالا و امکان برداشت دو تا سه چین و قیمت پایین نسبت به محصولات مشابه گفتگو و تبادل نظر شد.

کارگاه آموزشی کشت زعفران

سومین کارگاه آموزشی با موضوع "کشت زعفران" مورخ ۹۵/۱۲/۲۲ در مسجد روستا با حضور ۱۵ نفر از کشاورزان و به مربیگری خانم عسگری برگزار گردید که با توجه به اهمیت کم آبی در منطقه گیاه دارویی زعفران و نحوه کشت آن به کشاورزان معرفی گردید و توضیحاتی راجع به این گیاه که یک محصول مقاوم به کم آبی و سرما بوده و هزینه کشت آن پایین می باشد و نیاز به استفاده از

ماشین آلات نداشته و همچنین سود اقتصادی بالای آن داده شد. تعدادی از کشاورزان مشتاق تصمیم گرفتند که به صورت آزمایشی در قسمتی از مزرعه یشان این محصول را کشت کنند.

کارگاه آموزشی دامپروری پایدار و محیط زیست

با توجه به اینکه شغل اصلی در این روستا کشاورزی و دامپروری می باشد لذا جهت آگاه سازی بیشتر چهارمین کارگاه با عنوان "دامپروری پایدار و محیط زیست" با مربیگری دکتر لطفی. " مورخ ۹۶/۰۴/۳۱ در مسجد روستا با حضور کشاورزان مرجع و غیر مرجع و کارشناسان شرکت برگزار گردید در ابتدای کارگاه دکتر لطفی به بیان چالش های موجود در بخش دامپروری پرداخت سپس توضیحاتی درباره اثر متقابل دام بر محیط زیست و نیز در رابطه با توسعه دامپروری پایدار و اثرات متقابل آن بر جوامع انسانی ارائه گردید.

کارگاه آموزشی اصول بهداشت شیر

با نظر به درخواست های مکرر دامداران روستا پنجمین کارگاه آموزشی با موضوع "اصول بهداشت شیر" مورخ ۹۶/۰۴/۳۱ با حضور دکتر لطفی ، کشاورزان و کارشناسان شرکت در مسجد روستا برگزار شد. با توجه به دامدار بودن روستاییان و ارتباط آن با کشاورزی ، رعایت اصول بهداشتی شیر و فرآورده های آن موضوع اصلی بحث بود.

○ ۱-۲-۳ کارگاههای آموزشی مشارکتی برگزار شده در روستای گزنق :

لیست کارگاههای آموزشی روستای گزنق

کارگاه آموزشی هرس باغات انگور
کارگاه آموزشی آفات و بیماریهای انگور و روشهای مبارزه با آن
کارگاه آموزشی تغذیه باغات انگور
کارگاه آموزش آموزش آبیاری تشتکی
کارگاه آموزشی هرس درختان

کارگاه آموزشی هرس باغات انگور

با توجه به غالبیت محصول انگور در این روستا و عدم آشنایی کافی کشاورزان از هرس اولین کارگاه عملی با موضوع "هرس باغات انگور" مورخ ۹۶/۰۱/۲۱ با مربیگری آقای مصفا در باغ ایستاده یکی از کشاورزان مرجع ((نوروز بیرامی)) با حضور ۱۵ نفر از کشاورزان و کارشناسان شرکت و کارشناس مرکز خدمات جهاد کشاورزی برگزار گردید. در این کارگاه باغداران به صورت عملی با اصول صحیح هرس ، انواع هرس و زمان آن آشنا شدند.

کارگاه آموزشی آفات و بیماریهای انگور و روشهای مبارزه با آن

دومین کارگاه آموزشی با موضوع " آفات و بیماریهای انگور و روشهای مبارزه با آن " مورخ ۹۶/۰۱/۲۱ در راستای ارتقاء سطح علمی باغداران و همچنین تولید محصول سالم با حضور کشاورزان و کارشناسان شرکت و کارشناس مرکز خدمات برگزار گردید. در این کارگاه باغداران با آفات و بیماریهای انگور آشنا شده و روشهای مبارزه به صورت بیولوژیکی را فرا گرفتند.

کارگاه آموزشی تغذیه باغات انگور

سومین کارگاه با موضوع " تغذیه باغات انگور " مورخ ۹۶/۰۱/۲۱ در باغ خوابیده یکی از باغداران مرجع ((اسماعیل بیرامی)) با حضور ۱۵ نفر از کشاورزان و کارشناسان شرکت و کارشناس مرکز خدمات جهت فراگیری باغداران با اصول تغذیه صحیح انگور که از عوامل تعیین کننده کمیت و کیفیت محصول می باشد برگزار گردید. در این کارگاه باغداران با مدیریت تغذیه مطلوب باغات انگور و همچنین تغییر در روش مصرف کود و تبدیل آن به سیستم چالکود که مهمترین مسئله در افزایش عملکرد میباشد را آموختند.

کارگاه آموزشی آموزش آبیاری تشتکی

چهارمین کارگاه عملی با موضوع " آموزش آبیاری تشتکی " مورخ ۹۶/۰۱/۲۱ در باغ یکی از باغداران مرجع ((اشرف بیرامی)) با حضور ۱۵ نفر از باغداران و کارشناسان شرکت و کارشناس مرکز خدمات به منظور استفاده درست و صحیح از آب و اصلاح سیستم آبیاری در باغات برگزار گردید. همانطور که می دانیم آبیاری با روش غرقابی در بیشتر باغات اجرا می شود که باعث هدرروی آب و افزایش آفات و بیماریها می گردد. در این کارگاه باغداران روش تبدیل آبیاری سنتی به آبیاری تشتکی که سبب تامین بهداشت باغ و صرفه جویی آب میگردد را فرا گرفتند.

کارگاه آموزشی هرس درختان

پنجمین کارگاه عملی با موضوع " هرس درختان " مورخ ۹۶/۰۱/۲۱ با مربیگری آقای قدرتی و با حضور ۱۵ نفر از کشاورزان و کارشناسان شرکت و کارشناس مرکز خدمات جهت آموزش کشاورزان با اصول صحیح هرس برگزار گردید. در این کارگاه باغداران از اهمیت اصولی هرس و جایگاه آن در باروری گیاه و انواع هرس و همچنین زمان مناسب آن آشنا شدند.

● ۱-۴ برگزاری نمایشگاه تکنولوژی و انتقال تجربیات کشاورزی پایدار با مشارکت کشاورزان مرجع :

○ ۱-۴-۱ نمایشگاه قبل از کشت پاییزه :

اطلاع رسانی برپایی نمایشگاه با نصب پوستر و توزیع دعوتنامه به مسئولین ، همکاران و کشاورزان صورت گرفت . نمایشگاه یک روزه " فناوری و نوآوری در کشاورزی پایدار " مورخ ۹۵/۰۷/۲۵ در محل شرکت خدمات کشاورزی حمیدزاده از ساعت ۱۰ لغایت ۱۸ با بازدید ۱۵ نفر از مسئولین و کارشناسان و ۲۳ نفر از کشاورزان هر دو روستا و ۱۸ نفر از هنرجویان کشاورزی جمعا ۵۶ نفر برگزار شد ، غرفه ها با مشارکت و هماهنگی و ایده دهی کشاورزان به ترتیب : غرفه آزمون خاک ، بذر ، کود ، گیاهپزشکی ، آبیاری ، گیاهان دارویی ، باغبانی و دامپروری بود . از ابتکارات کارشناسان شرکت گردآوری ماکتهایی برای نشان دادن روشهای کشاورزی پایدار (کم خاکورزی با چیزل به جای گاوآهن برگرداندار ، کشت مکانیزه ، مقدار اصولی بذور مصرفی و نشان دادن روشهای نوین آبیاری (تشتکی - نوار تیپ - هیدروگیت) به جای آبیاری غرقابی و تک محصولی به جای چند محصولی ، مشخص کردن جای چالکود ، جای پیوندک در باغبانی ، مبارزه بیولوژیکی ، استفاده از علفهای هرز و بقایای گیاهی با اضافه کردن کود اوره به مقدار ۱۰ کیلوگرم در هکتار به عنوان کود سبز در مزارع بود . این نمایشگاه با هدف تبادل اطلاعات و تجارب کشاورزان و آشنایی هر چه بیشتر آنها با تکنیک های کاهش نهاده های شیمیایی و کاهش مصرف آب در سطح مزارع و باغات و نیز انتقال یافته های علمی به کشاورزان می باشد. تعداد بازدید کنندگان تقریبا ۵۰ کشاورز از دو روستا بودند.

○ ۱-۴-۲ نمایشگاه قبل از کشت بهاره :

نمایشگاه " فناوری و نوآوری در کشاورزی پایدار " مورخ ۹۶/۰۲/۱۱ در روستای گزنق با بازدید تعداد تقریبا ۲۵ نفر کشاورز برگزار گردید . در این نمایشگاه کشاورزان با روشهای نوین آبیاری من جمله هیدروگیت و نوار تیپ آشنا گشته و به صورت عملی نحوه ضدعفونی بذور خود مصرف و بذرمال آموزش داده شد و اطلاعاتی در مورد کشت با مالچ پلاستیکی به کشاورزان ارائه گردید. همچنین با استفاده از ماکتهای آماده شده توسط شرکت موارد لازم در باغات توصیه و یادآوری شد و نیز چند نفر از کشاورزان ((فاز ۲)) روستای چیچکلوی منصور تجربیاتشان را با سایر کشاورزان در میان گذاشته و تبادل اطلاعات صورت گرفت. هدف از برگزاری نمایشگاه بهاره انتقال تجربیات کشاورزی پایدار با مشارکت کشاورزان مرجع می باشد.

• ۱-۵- حضور کارشناسان شرکت در مزارع و باغات کلیه کشاورزان مرجع فاز اول و دوم و غیر مرجع :

لیست کشاورزان مرجع (پاییزه) روستای چیچکلوی منصور :

ردیف	نام و نام خانوادگی	مساحت (هکتار)	نوع محصول
۱	جعفر اصغری	۲,۴	گندم
۲	اکبر باقرزاده	۱,۲	گندم
۳	داریوش باقرزاده	۰,۶	گندم
۴	قنبر باقرزاده	۰,۴	گندم
۵	قهرمان اصغری	۰,۶۶	گندم
۶	معرفت هوشیار	۱,۴	گندم
۷	داریوش نجف زاده	۰,۵	گندم
۸	ولی موذن	۰,۶	گندم
۹	محمد اصغری	۰,۴	گندم
۱۰	قارداشعلی باقرزاده	۰,۷۴	گندم

لیست کشاورزان گروه مرجع محصولات بهاره روستای چیچکلوی منصور :

ردیف	نام	نام خانوادگی	نوع محصول	سطح زیر کشت (هکتار)	شماره تماس
۱	حسین	اصغری	کدو	۰/۳۹	۰۹۱۴۷۱۳۰۱۳۰
۲	داریوش	باقرزاده	آفتابگردان	۰/۴۴	۰۹۱۴۸۷۸۲۲۴۸
۳	احمد	هوشیار	ذرت	۱	۰۹۱۴۱۴۹۱۶۲۳
۴	معرفت	هوشیار	ذرت	۰/۶	۰۹۱۴۴۴۸۷۴۲۱
۵	جمشید	باقرزاده	آفتابگردان	۱/۳	۰۹۱۴۹۷۷۹۰۲۹

در روستای چیچکلوی منصور مورخ ۹۵/۰۷/۲۸ و ۹۵/۰۷/۲۹ مشاوره به کشاورزان توسط کارشناسان گرفت ، از موارد مشاوره ((کرتبندی ، تسطیح صحیح مزرعه و کم خاکورزی با کوتیواتوزنی و بذرمال با کودهای بیولوژیکی و ضدعفونی بذور خود مصرفی)) بودند. تیم کارشناسی شرکت مورخ ۹۵/۰۸/۱ لغایت ۹۵/۰۸/۷ در روستا حضور داشتند . در ادامه فاز ۲ پروژه کشاورزان به صورت

آگاهانه و راغب تکنیک های اصلاحی مزارع از جمله آزمون خاک ، خاکورزی حفاظتی ((استفاده از چيزل)) ، بذرمال با کودهای بیولوژیکی، کشت مکانیزه را انجام داده و مبلغ سایر کشاورزان شدند.

کارشناسان شرکت مورخ ۹۶/۰۱/۱۷ به منظور بررسی وضعیت مزرعه از لحاظ میزان رشد و زمان مبارزه با علفهای هرز از مزرعه کشاورز مرجع گندم کار ((قهرمان اصغری)) بازدید کردند به کشاورز توصیه شد به دلیل شرایط آب و هوایی و سرد بودن هوا زمان مبارزه با علفهای هرز به زمان دیگری موکول گردد.

کارشناسان شرکت مورخ ۹۶/۰۲/۱۵ در مزارع حضور یافته و در مورد کاهش نهاده های شیمیایی به کشاورزان مرجع و گاهای غیر مرجع مشاوره دادند. کارشناسان از مزرعه کشاورزان مرجع گندم کار بازدید کرده و زمان استفاده از علف کش ها توصیه گردید.

کارشناسان شرکت مورخ ۹۶/۰۲/۲۸ در مزارع حضور یافته و در مورد زمان آبیاری به کشاورزان مرجع و گاهای غیر مرجع مشاوره دادند. از مزارع کشاورزان مرجع گندم کار بازدید کرده و استفاده از کودهای بیولوژیک و محلولپاشی توصیه گردید.

بررسی آفت سن گندم مزرعه آقای جعفر اصغری : طبق بررسی های انجام شده در مزرعه ایشان سن گندم مشاهده و توصیه های لازم به کشاورز داده شد. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۰)

بررسی آفت سن گندم مزرعه آقای اکبر باقرزاده : سن گندم در مزرعه ایشان مشاهده نشد. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۰)
بررسی آفات و بیماریهای مزرعه آفتابگردان آقای داریوش باقرزاده : وضعیت مزرعه در حد مطلوب بوده و هیچگونه آفت و بیماری در مزرعه مشاهده نگردید. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۰)

بررسی مزرعه کدوی آقای جمشید باقرزاده : وضعیت مزرعه در حد مطلوب بوده و آفت و بیماری مشاهده نگردید. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۰)
بررسی مزرعه ذرت آقای حسین اصغری : از نظر آبیاری مزرعه ایشان بررسی شد و توصیه های فنی جهت صرفه جویی در مصرف آب داده شد. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۰)

بررسی مزرعه آفتابگردان آقای جمشید باقرزاده : وضعیت مزرعه در حد مطلوب بوده و هیچگونه آفت و بیماری مشاهده نشد. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۰)

بررسی مزرعه کدوی آقای حسین اصغری : از نظر آفات و بیماریها بررسی شد و بیماری بوته میری در مزرعه مشاهده و توصیه های لازم به کشاورز جهت مبارزه توسط گیاهپزشک شرکت داده شد. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۵)

در تیرماه با نزدیک شدن فصل برداشت با توجه به توانمند شدن کشاورزان نسبت به سال قبل ، کشاورزان به دلایل وسیع بودن مزرعه زراعی و کم شدن هزینه ی کارگری مشتاق استفاده از ادوات مکانیزه (کمباین) شده و با توجه به محدود بودن دستگاه در منطقه با هماهنگی کشاورزان این دستگاه از منطقه دیگر وارد این روستا شد و مزارع زیادی با این دستگاه برداشت گردید ، و کارشناسان شرکت در هنگام برداشت با کشاورزان همراه بوده و مشاوره های لازم را توصیه کردند.

در مرداد ماه هدف کلی از بازدید کارشناسان از مزارع و باغات ارائه خدمات مشاوره ای به کشاورزان و انتقال دانش فنی و مهارتهای نوین مدیریت مزرعه و رهنمودهای لازم در زمینه ی مشکلات داخل مزرعه بوده است.

در شهریور و مهر ماه در زمان برداشت به مزارع ذرت و آفتابگردان کشاورزان رفته و در مورد بقایای باقی ماده محصول در مزرعه به عنوان مالچ برای جلوگیری از تبخیر و اضافه کردن مواد معدنی و کود به خاک به آنها مشاوره داده شد و ذخیره کردن محصول در سیلو توصیه شد. (۹۶/۰۷/۱۵) و (۹۶/۰۶/۲۰)

لیست کشاورزان گروه مرجع محصولات باغی روستای گزنق :

ردیف	نام	نام خانوادگی	نوع محصول	سطح زیر کشت (هکتار)	شماره تماس
۱	اسماعیل	بیرامی	انگور ایستاده	۰/۳	۰۹۱۴۴۴۸۵۶۱۷
۲	نوروز	بیرامی	انگور ایستاده	۰/۳۴	۰۹۱۴۳۸۹۷۵۷۰
۳	تقی	عباسی	انگور خوابیده	۰/۲۲	—
۴	اکبر	سلمانی	انگور ایستاده	۰/۴۴	۰۹۱۴۱۴۶۷۲۲۸
۵	فیض اله	پاشایی	انگور خوابیده	۰/۲۵	۰۹۱۴۹۴۳۸۰۳۳

لیست کشاورزان گروه مرجع محصولات بهاره روستای گزنق :

ردیف	نام	نام خانوادگی	نوع محصول	سطح زیر کشت (هکتار)	شماره تماس
۱	اکبر	سلمانی	آفتابگردان	۰/۶	۰۹۱۴۱۴۶۷۲۲۸
۲	هادی	سیدی	کدو	۰/۴۴	۰۹۳۶۹۷۶۵۲۰۰
۳	جانعلی	سیدی	آفتابگردان	۱	۰۹۱۴۳۸۹۸۰۳۰

در روستای گزنق تیم کارشناسی شرکت مورخ ۹۵/۰۸/۸ از ساعت ۱۹/۳۰ لغایت ۲۱ شب در محل تجمع کشاورزان ((سوپرمارکت محله)) حضور یافته و به پرسش و پاسخ در مورد رعایت تاریخ کشت ، خاکورزی حفاظتی ، ارقام اصلاح شده ، استفاده از کودهای بیولوژیک ، کشت مکانیزه پرداخته و مشکلات و مسائل روستائیان را مورد بررسی قرار دادند. کارشناسان شرکت در تاریخ های ۹۵/۰۸/۱۰ ، ۹۵/۰۸/۱۲ ، ۹۵/۰۸/۱۳ از ساعت ۱۰ الی ۱۳ در روستای گزنق حضور داشته و با زنان روستا که جلوی درب منزل جمع شده بودند درباره پروژه کشاورزی پایدار و نحوه مشارکت کشاورزان و همچنین درباره ی نقش بسزای زنان روستایی در مدیریت مصرف آب گفتگو کردند. کارشناسان شرکت مورخ ۹۶/۰۱/۱۷ به منظور بررسی زمان هرس از باغات انگور روستا بازدید کردند. به دلیل کاهش دما به کشاورز توصیه شد هرس باغات با کمی تاخیر صورت پذیرد. کارشناسان شرکت به منظور بررسی وضعیت مزرعه از لحاظ میزان رشد و زمان مبارزه با علفهای هرز از مزرعه کشاورز مرجع گندم کار هادی سیدی ((مزرعه الگوی)) بازدید کردند. به کشاورز توصیه شد به دلیل شرایط آب و هوایی و سرد بودن هوا زمان مبارزه با علفهای هرز به زمان دیگری موکول گردد.

کارشناسان شرکت مورخ ۹۶/۰۲/۳۰ از مزارع بازدید کرده و در مورد کاهش مصرف آب و نهاده های شیمیایی به کشاورزان مرجع و گاه غیر مرجع مشاوره دادند. با بازدید کارشناسان از مزرعه ((هادی سیدی)) به دلیل کمبود آب گندم کشت شده از لحاظ رشد در حد قابل قبولی نبوده که این امر باعث ناراحتی کشاورز گشته است.

کارشناسان شرکت مورخ ۹۶/۰۲/۳۱ از باغات انگور کشاورزان مرجع بازدید کردند. و مجددا استفاده از روش آبیاری تشتکی جهت کاهش مصرف آب را به باغداران متذکر شدند و همچنین آفات و بیماریهای باغات رو مورد بررسی قرار داده و توصیه به سمپاشی با رعایت دوز مناسب ((استفاده اصولی و بهینه از کود و سموم)) کردند.

بررسی باغ انگور آقای اسماعیل بیرامی : پس از بررسی های لازم در این باغ کمبود عناصر و مواد غذایی مشاهده شد که جهت توصیه های فنی ، نمونه برگ به آزمایشگاه ارسال و بعد از بررسی های لازم توسط کارشناسان تحقیقات ، نتیجه به کشاورز اعلام گردید. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۵)

بررسی باغ انگور آقای نوروز بیرامی : پس از بررسی های لازم در این باغ نشانه ای از بیماری ویروسی موزائیک مشاهده و جهت بررسی به تحقیقات برده و نتیجه به کشاورز اعلام گردید و توصیه های لازم داده شد. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۵)

بررسی مزرعه آفتابگردان اکبر سلمانی : پس از بررسی های لازم ، آفت کنه دونقطه ای مشاهده و توصیه های لازم جهت مبارزه داده شد. (مورخ ۹۶/۰۳/۲۵)

در تیرماه بازدید از مزارع و باغات توسط کارشناسان در این ماه صورت گرفته و مشاوره های لازم در آن زمان در جهت صرفه جویی در مصرف آب و نهاده های شیمیایی و استفاده از ابزارهای بیولوژیکی در کنترل آفات و بیماریها توصیه شده است .

در مرداد ماه هدف کلی از بازدید کارشناسان از مزارع و باغات ارائه خدمات مشاوره ای به کشاورزان و انتقال دانش فنی و مهارتهای نوین مدیریت مزرعه و رهنمودهای لازم در زمینه ی مشکلات داخل مزرعه بوده است.

در شهریور و مهر ماه کارشناسان در زمان برداشت میوه انگور در مزرعه به همراه کشاورز بوده و در مورد بسته بندی پس از برداشت به کشاورزان مشاوره دادند.

اجرای تکنیک های PDM در روستای گزنق :

با توجه به صحبت های مکرر کارشناسان فنی با کشاورزان در مورد کشاورزی پایدار و فنون اصلاحی مزارع یکی از کشاورزان به صورت داوطلبانه خواستار اجرای تکنیک های اصلاحی در مزرعه ی خویش گردید. در تاریخ ۹۵/۰۸/۱۴ بذور خود مصرفی با قارچ کش تبکونازول ضد عفونی شد و در تاریخ ۹۵/۰۸/۱۵ ابتدا با کودهای بیولوژیک بذر مال گشته و سپس بصورت مکانیزه کشت گردید.

۲- اطلاع رسانی و گسترش روش های مورد استفاده به کلیه کشاورزان روستا

• ۲-۱ ارائه مشاوره فنی به دیگر کشاورزان غیر مرجع روستا در بکارگیری تکنولوژی های کشاورزی پایدار :

با حضور کارشناسان اجرایی در روستاها و ارائه مشاوره فنی به کشاورزان مرجع روستا به دلیل رغبت کشاورزان غیر مرجع از مزارع و باغات آنها نیز بازدید کرده و درباره زمان و دوز استفاده از علف کش ها ((مصرف بهینه سموم)) - زمان و نحوه استفاده از کودهای بیولوژیک ((مصرف اصولی)) - زمان آبیاری مزارع ((مدیریت استفاده از آب)) توصیه های لازم را دادند. جهت تسریع در پاسخگویی به سوالات کشاورزان و باغداران مشاوره تلفنی و مشاوره در فضای مجازی توسط کارشناسان صورت میگیرد

• ۲-۲ تهیه و نصب تابلوی معرفی پروژه در روستا :

در ورودی روستاهای چیچکلوی منصور و گزنق بنر طراحی شده بر روی تابلو نصب گردید اما متأسفانه توسط برخی موسسات تبلیغاتی جابه جا شده بود که مجدداً نصب خواهد گردید. نصب مجدد تابلو در تاریخ ۹۶/۰۲/۱۰ بود که علی رغم آگاه سازی روستاییان درباره اهمیت تابلوی پروژه در ورودی روستا که برای اطلاع رسانی سایر روستاها نصب گردیده متأسفانه بنر را پاره کرده و از تابلو بعنوان اعلامیه و تبلیغات استفاده کرده اند

• تشریح و توصیف بازدیدهای میدانی :

*** بازدید خانم ها حیدرزاده و حاجی قاسمی ، محمدپور و آقایان حمیدی ، رضایی ، صمدی از نمایشگاه پاییزه (۹۵/۰۷/۲۵)

*** بازدید خانم محمدپور ((کارشناس محترم ترویج مرکز خدمات جهادکشاورزی)) از کارگاه های آموزشی روستای گزنق در تاریخ (۹۶/۰۱/۲۱)

*** بازدید خانم حاجی قاسمی ((کارشناس محترم معین شهرستان)) از نمایشگاه بهار (۹۶/۰۲/۱۱)

موانع ، مسائل ، چالش ها

طبق بررسی های کارشناسان به علت پابرجا بودن کارشناسان شرکت در فاز ۳ و کار عملیاتی موفق و مکرر آنها در روستای چیچکلوی منصور مشکل چندانی در این روستا مشاهده نشد ولی در روستای گزنق به علت این که هر سال شرکت جدیدی در روستا به فعالیت می پردازد، کشاورزان آگاهی کامل کافی از طرح و هدف آن نداشته و آگاه سازی مستلزم صرف زمان زیاد و عملیات میدانی و اجرایی می باشد که به نظر کارشناسان تنها با مشاوره کشاورزان چندان نتیجه ای برای پیشبرد طرح نخواهیم گرفت. و از موارد دیگر

*** کمبود سرمایه در روستاها و فقر مالی

*** توقع بالا بودن کشاورزان از کارشناسان و مسئولین جهادکشاورزی و ارائه سوبسید

*** پایین بودن قیمت محصولات کشاورزی

*** پایین بودن سطح دانش کشاورزان

*** بازاریابی ضعیف محصولات زراعی و باغی

*** کمبود امکانات و ادوات کشاورزی مکانیزه

*** مقاومت روستاییان در برابر تغییر روشهای سنتی کشاورزی به روشهای مدرن

*** پس از برگزاری نمایشگاه پاییزه در محل مرکز خدمات کشاورزی حمیدزاده که مالک آن مکان و از کشاورزان همجوار روستای گزنق بود حضور کمرنگ کشاورزان روستای گزنق علی رغم اطلاع رسانی با دعوت نامه و تماس تلفنی باعث شد علت را از اهالی روستا جويا شویم و پس از بررسی ها متوجه شدیم که تعدادی از کشاورزان روستا با اهالی روستای آیلو مشکل داشته و چون نمایشگاه در آن مکان برگزار شده بود شرکت نکرده بودند و متاسفانه برخلاف نظرخواهی از آنها درباره محل برگزاری نمایشگاه این مسئله را بازگو نکرده و با همکاران شرکت در میان نگذاشته بودند.

*** عدم تعامل و همگرایی کشاورزان در تحقق اهداف مشترک که می توان به چاه عمیق در روستای چیچکلوی منصور اشاره کرد که علی رغم تشویق و دعوت از مسئولین به مسجد روستا جهت تسریع و پاسخگویی به سوالاتشان بی نتیجه بود.

درس آموخته ها

*** به علت عملیات میدانی و فعالیت های مستمر و مکرر کارشناسان شرکت در روستای چیچکلوی منصور از فاز دوم ، تعامل و رغبت کشاورزان در فاز سوم بیشتر شده و هدفهای اجرایی طرح در این فاز عملی تر شده است که می توان به موارد زیر اشاره کرد ((خرید ادوات کشاورزی - کشت مکانیزه محصولات - ضدعفونی بذور - بذرمال با کودهای بیولوژیک - تسطیح اصولی مزرعه از همه مهمتر مستندسازی از کارهایشان و نشان دادن به کشاورزان دیگر))

*** اشتیاق و استقبال کشاورزان از برگزاری کارگاههای آموزشی

*** پس از بررسی موانع حضور کمرنگ کشاورزان روستای گزنق در نمایشگاه پاییزه نمایشگاه بعدی ((نمایشگاه بهاره)) در همین روستا برگزار گردید.

پیشنهاده‌ها

*** آموزش کشت گلخانه ای محصولات کشاورزی به روستاییان

*** توانمندسازی زنان روستایی و برگزاری کارگاه هایی در زمینه آموزش قارچ خوراکی ، جلب مشارکت زنان در تولید ترشی جهت جلوگیری از هدرروی محصولات کشاورزی ، خشک کردن میوه جات با استفاده از دستگاه های خشک کن .
با اشتغال و بکارگیری زنان روستایی در بخش کشاورزی تاثیرات بسزایی در چرخه اقتصادی خانواده و توسعه کشاورزی پایدار ایجاد می شود .

*** در نظر گرفتن تسهیلات کم بهره

*** حمایت دستگاههای دولتی از کشاورزان برای تغییر الگوی کشت

*** اعمال قیمت بالا برای محصولات اورگانیک

